

Dolgozat címe: Az autizmus spektrumzavar nyelvi jellegzetességei és fejlesztési lehetőségei

Készítette: Baj-Pulai Viktória

Gyógypedagógia alapképzési szak (BA), logopédia szakirány, levelező munkarend
Neveléstudományi Intézet/Gyógypedagógiai tanszék

Belső témavezető: Dr. Szili Katalin

beosztás: egyetemi adjunktus

munkahely: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus

Témaválasztásom a személyes érintettségem okán az autizmus spektrumzavarban megjelenő nyelvi jellegzetességek és a fejlesztési lehetőségek. Pervazív zavar lévén, az egész személyiséget átható, egész életen át fennálló állapotról van szó. Az évek során egyre nő azon gyermekek száma, akik ASD diagnózist kapnak. Onnantól kezdve a családjuknak, az őket ellátó szakembereknek a mindennapjaik szólnak az érintettek fejleszthetőségéről, hogy a lehető legteljesebb életet élhessék, a maguk módján. A kulcs az állapotuk megértésén és elfogadásán alapszik. Az ASD-vel élők nyelvi jellegzetességei változatos képet mutat, a spektrum minden szintjén. Vannak, akik csak nagyon keveset, vagy egyáltalán nem beszélnek. Köreikben egyre inkább elterjednek a különféle alternatív, augmentatív kommunikációs eszközök. A spektrum másik pontján találhatóak az Asperger-szindrómával élők, akiknek diagnosztikai kritériuma, hogy a nyelvi fejlődésük a korai időszaktól kezdve rendben zajlik. Esetükben a komplexebb, kommunikációs és társalgási nehézségek számottevőek.

Dolgozatom kutatási területe a fejlesztési lehetőségeket célozta meg, a nyelvi és a szociális-kommunikációs területen, Magyarországon elérhetőket. Összeszámolva, végül szép számmal találtam lehetőségeket. Ez megnyugtató érzéssel töltött el, mert nem minden fejlesztés és terápia építhető be minden autizmussal élő egyén életébe, napi ritmusába. Viszont, mivel több lehetőség közül lehet választani, természetesen a környezeti körülményektől függően nagyobb a valószínűsége, hogy az ASD-vel élő számára végül sikerül találni neki megfelelő terápiát. Első kutatási kérdésem a Magyarországon elérhető fejlesztési lehetőségek felhozatala volt. A másik kérdésem a magyarországi és külföldi lehetőségek közti hasonlóságokra fókuszált, továbbá, hogy a külföldi terápiák közül melyek azok, melyek adaptálhatóak volnának hazánkba. A kiválasztási szempontrendszer megpróbáltam a legszélesebb spektrumra kiterjeszteni, tehát a szakemberek kompetenciájától kezdve a fejlesztési területeken, célokon át az adott módszer hatásmechanizmusáig terjedt, és igyekeztem egy-egy lehetőséget a legátfogóbban bemutatni. Dolgozatomban szerettem volna, ha helyet kap az akadálymentesítés témaköre is.

A kutatási eredményeim alapján végül szép számmal találtam hazai és nemzetközi fejlesztési és terápiás lehetőségeket. A módszerek közös vonása, hogy a gyermekek idegrendszeri érését támogatják, kommunikációs kompetenciáikat fejlesztik, szociális beilleszkedésüket segítik elő, miközben figyelembe veszik az egyéni szükségleteket, életkori sajátosságokat és a családi kontextust. A mozgásos fejlesztések mellett a nyelvi, komplex gyógypedagógiai, élményalapú, home-training jellegű, majd a szociális-kommunikációs területen a strukturált

viselkedésterápiák, kreatív terápiás formák mellett azon terápiák érhetőek el hazánkban, melyek a szülők aktív bevonására építenek.

A magyarországi és nemzetközi terápiák között ugyanúgy megtalálhatóak voltak a korai intervenciós lehetőségek, a strukturált viselkedésterápiák, az élményalapú terápiák és az állattal asszisztált terápiák. A nemzetközi szintén viszont találtam olyan lehetőségeket, melyek hazánkban még nem megtalálhatóak. Ilyen program az Ausztriában működő ISPT, az Integratív Beszéd-és Pszichoterápiás Program; az Angliában található Autism Friendly Forest Adventures, mely egy természetközeli fejlesztési lehetőség; a Hollandiában működő PRT-Pivotális Válaszkezelés Tréning, mely egy játékalapú tréning. A kutatásom által talált terület még az online megvalósuló terápiás, egészségügyi segítséget nyújtó Online Community Angliából, vagy az Ausztráliában nagyon jól működő Telehealth szolgáltatás. Magyarországon a Vadaskert Alapítvány kínál online formában gyógypedagógiai segítséget a frissen diagnosztizált gyermekek és szüleik számára. Az Amerikai Egyesült Államokban pedig a Do Autism Differently program keretén belül tanulássegítő programokkal várják a segítségre szorulókat.